

VRIJSTELLING VAN DE PLICHT TOT INSCHRIJVING

In de Leerplichtwet is een aantal situaties beschreven waarin ouders voor een bepaalde periode vrijstelling krijgen van de verplichting om hun kind in te schrijven. Hun kind hoeft dus niet naar school.

De vraag doet zich voor of het college van burgemeester en wethouders bij het beroep op een vrijstelling een bevoegdheid heeft: gaat het om een aanvraag waarop een besluit moet volgen? In de praktijk heeft het contact tussen ouders en leerplichtambtenaar vaak het karakter van een verzoek, een aanvraag. Soms formuleren ouders hun schriftelijke beroep op vrijstelling ook als een aanvraag.

De wetgever heeft de Leerplichtwet echter anders geschreven. Als de kennisgeving (brief) van de ouders voldoet aan de eisen van de wet, dan leidt dit van rechtswege tot vrijstelling; en dan is er dus geen sprake van een besluit van college van burgemeester en wethouders (en kan er dus ook geen bezwaar, in de zin van de Algemene wet bestuursrecht, worden gemaakt). De leerplichtambtenaar deelt, namens het college van burgemeester en wethouders, de ouders wel schriftelijk mee dat de kennisgeving is ontvangen, en aan de eisen van de wet voldoet, en dat daarom voor de bewuste periode een vrijstelling bestaat.

Als de ouders hun kind thuishouden terwijl er geen vrijstelling is ontstaan, maakt de leerplichtambtenaar proces-verbaal op voor absoluut verzuim.

De ouders moeten de kennisgeving volgens artikel 6 van de Leerplichtwet schriftelijk indienen bij het college van burgemeester en wethouders, bij de aanvang van de leerplicht, en verder jaarlijks voor 1 juli. De vrijstelling geldt dus voor één schooljaar. Op deze regel is een uitzondering: kinderen die nooit geschikt zullen zijn een school of instelling te bezoeken. Ouders moeten dit feit met een deskundigenverklaring kunnen aantonen. Als de verklaring van een deskundige ontbreekt of niet voldoet aan de eisen van de Leerplichtwet, dan ontstaat of komt er geen vrijstelling.

Verder zijn er nog andere vormvereisten, afhankelijk van de grond van vrijstelling waarop een beroep gedaan wordt. De verschillende paragrafen van dit hoofdstuk gaan op die vrijstellingsgronden nader in.

Wanneer de leerplichtambtenaar een kennisgeving van beroep op vrijstelling behandelt, dan zet hij de volgende stappen:

- Hij controleert of de kennisgeving aan de formele eisen van de wet voldoet.
- Hij stuurt aan de ouders een schriftelijke mededeling waaruit blijkt dat de kennisgeving is ontvangen, aan de eisen van de wet voldoet, en dat daarom voor een specifiek schooljaar vrijstelling bestaat.
- Hij maakt in de leerplichtadministratie een aantekening van deze vrijstelling.

Als de leerplichtambtenaar constateert dat de kennisgeving niet aan de formele eisen voldoet, is hij verplicht de ouders daarover te informeren, en hun mee te delen dat het beroep dat ze hebben gedaan op vrijstelling niet geldig is, zodat de plicht tot inschrijven van de jongere blijft bestaan.

Vrijstelling van de plicht tot inschrijving van een kind kan in de volgende bijzondere omstandigheden ontstaan:

1. bij lichamelijke of psychische ongeschiktheid van de leerplichtige;
2. als de ouders overwegende bedenkingen hebben tegen de richting van het onderwijs;
3. als de leerplichtige onderwijs volgt in het buitenland;
4. als de ouders een trekkend bestaan leiden.

We bespreken deze bijzondere omstandigheden hierna een voor een.

LICHAMELIJKE OF PSYCHISCHE ONGESCHIKTHEID

Jongeren die op lichamelijke of psychische gronden niet geschikt zijn om tot een school te worden toegelaten, hoeven niet te worden ingeschreven. Ouders kunnen een beroep op deze grond voor vrijstelling doen.

Vrijstelling van de leerplicht wegens ongeschiktheid wordt pas verleend als een deskundige heeft verklaard dat hij deze jongere niet geschikt acht om tot een school of instelling te worden toegelaten. Deze deskundige kan een arts, pedagoog of psycholoog zijn, en wordt aangewezen door het college van burgemeester en wethouders van de woongemeente van de jongere. Deze deskundigen worden voor onbepaalde duur aangewezen vanaf het moment dat een eerste verklaring in een bepaalde gemeente nodig is. Uiteraard kan het college van burgemeester en wethouders de aanwijzing op elk moment intrekken. De kosten om de verklaring te verstrekken zijn voor rekening van de ouders, die ze veelal bij de ziektekostenverzekeraar kunnen declareren.

De genoemde deskundige mag niet de behandelende deskundige of de huisarts van het kind zijn. Dit is in overeenstemming met het standpunt van de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot Bevordering der Geneeskunst (KNMG). De KNMG stelt dat een behandelende deskundige geen verklaringen afgeeft over een eigen patiënt of cliënt waarbij hij een oordeel geeft over de (medische) geschiktheid of ongeschiktheid van een patiënt of cliënt om bepaalde dingen wel of niet te doen. Alleen een onafhankelijke arts en/of deskundige mogen dergelijke verklaringen afgeven. Als hij dat nodig vindt, kan de onafhankelijke deskundige, met toestemming van de ouders, wel extra informatie opvragen bij de behandelende deskundige.

Veruit de meeste leerplichtige kinderen met een handicap worden ingeschreven op een medisch kinderdagverblijf of bij het speciaal (basis)onderwijs. Een medisch kinderdagverblijf is geen onderwijsinstelling, en hiervoor is dus vrijstelling van de leerplicht (is inschrijfplicht) nodig. De overheid wil bevorderen dat kinderen met een handicap het reguliere basisonderwijs bezoeken. Kinderen met een handicap hebben echter een intensievere begeleiding nodig. Hiervoor worden extra middelen ingezet: de leerlinggebonden financiering of het 'rugzakje'.

Voor toelating en aanmelding van kinderen met een handicap in het regulier basisonderwijs en het speciaal (basis)onderwijs kan de volgende informatie relevant zijn:

Regulier basisonderwijs

Informatie over hoe een reguliere school voor basisonderwijs om zou moeten gaan met een aanmelding van een kind met beperkingen staat de internetpagina van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap: <http://www.minocw.nl/>

Speciaal basisonderwijs

De ouders - en niet een school - nemen het initiatief hun kind te laten plaatsen op een school voor speciaal basisonderwijs. De Permanente Commissie Leerlingenzorg (PCL) bepaalt vervolgens of plaatsing noodzakelijk is (Wet op het primair onderwijs, artikel 23-1). Natuurlijk kan een basisschool van het kind bij de ouders ander onderwijs adviseren, maar de ouders dienen een aanvraag in bij de PCL.

Speciaal onderwijs

Voor het speciaal onderwijs bepaalt een commissie van onderzoek of kinderen worden toegelaten op de school waarvoor hun ouders een voorkeur hebben (Wet op de expertisecentra, artikel 41).

BEDENKINGEN TEGEN DE RICHTING VAN HET ONDERWIJS

Ouders die overwegende bedenkingen hebben tegen de richting (identiteit, godsdienstige grondslag, 'kleur') van het onderwijs van alle scholen of onderwijsinstellingen die binnen een redelijke afstand van hun woning liggen, kunnen een beroep doen op vrijstelling van de leerplicht.

Als de ouders zich beroepen op deze vrijstellingsgrond, dan moeten ze een verklaring afleggen over hun bedenkingen. De leerplichtambtenaar stelt vast of de kennisgeving voldoet aan de eisen van de Leerplichtwet. Die eisen houden het volgende in:

- De kennisgeving bevat de verklaring dat ouders overwegende bedenkingen hebben tegen de richting van het onderwijs op alle scholen of instellingen waarop de jongere geplaatst zou kunnen worden, binnen redelijke afstand van de woning. Als de ouders geen vaste verblijfplaats hebben, moet de kennisgeving gelden voor alle in aanmerking komende scholen binnen Nederland.
- De ouders moeten op zijn minst aannemelijk maken dat ze in een behoorlijke regio rond hun woonplaats alle scholen hebben onderzocht.

In de Leerplichtwet wordt ook nog de volgende eis gesteld:

- De verklaring is niet geldig als de jongere in het jaar, voorafgaande aan de dagtekening van de kennisgeving, geplaatst is geweest op een school of een instelling van de richting waartegen de ouders bedenkingen hebben geuit (artikel 8, lid 2.)

Rechters hebben in een aantal recente rechtszaken geoordeeld dat deze laatste eis in strijd is met artikelen 2 en 9 van het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten voor de Mens en Fundamentele Vrijheden. Kort gezegd hebben ouders niet alleen het recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst, maar ouders hebben ook **het recht die te veranderen** en tot uitdrukking te brengen in onder meer het onderwijs. De overheid moet bij het organiseren van het onderwijs hier rekening mee houden.

Een schoolvoorbeeld van een uitspraak van een rechter op dit onderwerp, is de strafzaak in de gemeente Breda tegen ouders van kinderen die virtueel onderwijs volgen (kantongerecht Breda 12 maart 2010, nr. BL7280.) Klik hier voor het verslag van de rechtszaak, <http://zoeken.rechtspraak.nl/default.aspx>, en toets bij vakje 'LJN' BL7280 in, en klik op 'Zoeken.'

Artikel 8, lid 2 van de Leerplichtwet is (nog) niet gewijzigd, maar ligt wel onder vuur.

VOLGEN VAN ONDERWIJS IN HET BUITENLAND

Voor kinderen die in het buitenland een school bezoeken maar als inwoner in een Nederlandse gemeente staan ingeschreven, moet door de ouders een verklaring van de buitenlandse school overlegd worden aan de leerplichtambtenaar. Ouders en leerplichtambtenaar moeten vóór het vertrek naar een school in het buitenland afspraken met elkaar maken over inschrijving en schoolbezoek.

TREKKEND BESTAAN

Er zijn twee specifieke situaties, waarin ouders op basis van hun beroep een verzoek tot vrijstelling kunnen doen: als de ouders de beroepen kermisexploitant of circusmedewerker uitoefenen.

Werken allebei de ouders of werkt een van de ouders als kermisexploitant of als circusmedewerker, dan geldt van rechtswege (Besluit vrijstelling leerplicht trekkende bevolking, artikel 1) vrijstelling van geregeld schoolbezoek voor de maanden maart tot en met oktober. De eerste voorwaarde daarbij is dat allebei de ouders tijdens die periode rondreizen en hun kind of kinderen met hen meereizen. Een tweede voorwaarde is dat de afstand tussen de standplaats en de standplaats van een 'rijdende school' groter is dan vijf kilometer. Op deze vrijstelling kunnen ouders een beroep doen tot en met het schooljaar waarin het kind de leeftijd van 14 jaar bereikt. De Stichting Rijdende School verzorgt het onderwijs aan kinderen van kermisexploitanten en circusmedewerkers. Zij doet dit door gebruik te maken van schoolwagens, minischolen, individuele begeleiding en afstandsonderwijs. Zie ook hun website: <http://www.rijdendeschool.nl/>

